

બી.એડ.ના બે વર્ષના અભ્યાસક્રમ અંતર્ગત ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ વિષે તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાય

પન્ના એસ.ઠાકર

(અધ્યાપક)

ડી.ડી.ચોકસી કોલેજ ઓફ સેકં. એજ્યુ, વિદ્યામંદિર કેમ્પસ, પાલનપુર

સારાંશ

પ્રસ્તુત શોધ કાર્ય બી.એડ. ના તાલીમાર્થીઓ ની પોતાના અભ્યાસક્રમ ના ભાગરૂપ પ્રયોગીક કાર્યો એટલેકે ઈન્ટર્નશીપમાં પડતી મુશ્કેલીઓ તથા સારા પાસાઓ વિષે અભિપ્રાયો ઉપર કરવામાં આવ્યું હતું.

1. પ્રસ્તાવના :

ઈન્ટર્નશીપ એટલે શું ?

શિક્ષણ ક્ષેત્રે કોઈપણ પ્રકારની તાલીમ આપતાં તાલીમાર્થીઓને પુરતો કાર્યાનુભવ આપવા માટે ઈન્ટર્નશીપની જોગવાઈ હોય છે. વ્યવસાયિક ક્ષેત્રો જેવા કે તબીબી, ઈજનેરી, પત્રકારત્વ, ટેકનીકલ, ધંધાકીય વ્યવસ્થાપન અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ દરેક ક્ષેત્રમાં તાલીમ મેળવી રહેલા તાલીમાર્થીઓને ઈન્ટર્નશીપથી તાલીમ આપવામાં આવે છે. જેથી તે પોતાના ક્ષેત્રમાં વ્યવસાયિક સજ્જતા કેળવીને સરળતાથી પોતાની પસંદગીના કાર્યક્ષેત્રમાં નિપુણતા કેળવી શકે.

2. ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ ની અગત્યતા :

શિક્ષક માટે શાળા નું પર્યાવરણ એ આવશ્યક ઘટક છે. શૈક્ષણિક બાબતોને આનુસંગિક કેટલીક મહત્વની બાબતોથી તાલીમાર્થી વાકેફ હોવો જરૂરી છે. વર્ગખંડ માં શિક્ષક પોતાના કાર્યભાર નું જવાબદારી પૂર્વક યોગ્ય રીતે વહન કરી શકે તે અનુસંધાને ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ ની અગત્યતા

- શાળાનું પર્યાવરણ અનુભવવા માટે
- શિક્ષક તરીકેનો આત્મ વિશ્વાસ રૂઢ કરવા માટે
- શાળાકીય મૂલ્યો ને આત્મ સાત કરવા માટે
- શાળા ની સમસ્યાઓને પુરેપુરી સમજવા માટે
- શિક્ષક ની ભૂમિકા માં રહી શાળાની વાસ્તવિક પરિસ્થિતિને તપાસવા માટે
- વિદ્યાર્થીઓના સંદર્ભમાં કેટલીક વહીવટી ફરજો નિભાવવા માટે
- સહ અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓમાં સક્રિય ભાગીદારી લેવા માટે અને
- શિક્ષક તરીકેનો સઘન અનુભવ મેળવવા માટે

ઉપરોક્ત ઘટનાઓમાંથી પસાર થઈ પ્રત્યક્ષ જીવંત વાતાવરણ ના અનુભવ માટે ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ તાલીમ રૂપી કાયામાં મસ્તિષ્કનું સ્થાન ધરાવે છે.

3. અભ્યાસના હેતુઓ

- તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાય જાણવા માટે અભીપ્રાયાવલી ની રચના કરવી
- અભીપ્રાયાવલી નો અમલ કરી પરિણામ જાણવું

4. ઉપકરણ :

અભીપ્રાયાવલી

5. નમૂનો :

ડી.ડી. ચોકસી કોલેજ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન, પાલનપુર ના ૫૦ તાલીમાર્થીઓ

6. અભ્યાસની મર્યાદા

આ અભ્યાસમાં સ્વનિર્મિત સાધનોનો ઉપયોગ કરેલ છે.

7. અભ્યાસની પદ્ધતિ :

પ્રસ્તુત સર્વેક્ષણમાં ત્રણ જૂથ લિધેલ છે.

1. બી.એડ. ના અભ્યાસક્રમને અંતર્ગત ઈન્ટર્નશીપ કેટલા દિવસ જરૂરી છે.
2. શિક્ષકનું નિર્માણ કરવા માટે ઈન્ટર્નશીપ કેટલી જરૂરી.
3. વિજ્ઞાન, વિનયન અને વાણીજ્ય તમામ પ્રવાહના તાલીમાર્થીઓ માટે ઈન્ટર્નશીપ જરૂરી છે ?
4. પૂર્ણ વ્યવસાયિક સજ્જતા કેળવવા માટે ઈન્ટર્નશીપ જરૂરી છે ?
5. ઈન્ટર્નશીપનો સમય ગાળો વધારવાથી શું ગુણવત્તામાં વધારો થશે ?
6. ઈન્ટર્નશીપ નો સમય ગાળો વધારવાથી શું ઉચ્ચક્ષમતા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ ની સંખ્યામાં વધારો કરી શકાશે ?
7. ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ દરમ્યાનની સૈધાંતિક કામગીરીનું ગુણાંકન જે-તે શાળાના શિક્ષકો કરશે તે યોગ્ય છે ?
8. શિક્ષક બનવા માટે શાળાઓની રૂબરૂ મુલાકાત જરૂરી છે ?
9. ઈન્ટર્નશીપનો સમય ગાળો વધારવાથી તાલીમાર્થીઓમાં કામ પ્રત્યેની અરુચિ વધશે ?
10. ઈન્ટર્નશીપનો સમય ગાળો વધારવાથી શાળાઓ પરનું ભારણ વધશે ?
11. ઈન્ટર્નશીપમાં સહભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓનો કેટલો અંશે સમાવેશ યોગ્ય છે ?

12. ઈન્ટર્નશીપ તાલીમી સંસ્થાના તાલીમાર્થીઓ વારંવાર શાળાઓમાં જતા શાળાઓના અભ્યાસક્રમ પર અસર પડશે ?
13. તાલીમી સંસ્થાઓ માટે વધારે શાળાઓનું વ્યવસ્થાપન કરવાનું કાર્ય જટિલ બનશે ?
14. તાલીમાર્થીઓ શાળામાં જતાં શાળાના વાતાવરણ નું પ્રત્યક્ષ અવલોકન કરી શકશે ?
15. ઈન્ટર્નશીપ નો સમય ગાળો સીમિત હોયતો તાલીમાર્થીઓમાં પ્રાયોગિક કયાસ જોવા મળશે ?
16. તાલીમાર્થી ઈન્ટર્નશીપ ના ભાર ને લીધે પોતાના સૈદ્ધાંતિક વિષયોને ન્યાય આપી શકશે ?
17. શાળાઓમાં જવા-આવવા માટે તાલીમાર્થીઓના સમયનો વ્યય થશે ?
18. ઈન્ટર્નશીપના વધારે પડતા બોજને કારણે તાલીમાર્થીઓ પોતાના કાર્યમાં એકાગ્રતા કેળવી શકશે ?
19. શાળાઓમાં તાલીમાર્થીઓને મોકલતાં શાળાના શિક્ષકોનો બિનજવાબદાર બની જવાનો ભય રહે છે ?
20. શાળાના શિક્ષકો સાથેના નિયમિત સંપર્કથી તથા તાલીમાર્થીઓના વાણી-વર્તનમાં કોઈ પ્રશ્નો ઉપસ્થિત થશે ?
21. શાળાના શિક્ષકો તથા તાલીમાર્થીઓમાં પરસ્પર આદાન-પ્રદાનમાં પ્રશ્નો ઉપસ્થિત થશે ?
22. વર્તમાન સમયમાં કેટલાક શિક્ષકોના સંપર્કમાં આવતાં તાલીમાર્થીઓ પણ નિષ્ઠા વગરના બની જવાનો ભય રહે છે ?
23. તાલીમાર્થી બહેનો માટે શાળાના શિક્ષકો સાથેના વ્યવહાર માટે કંઈક અલગ ધોરણો અંકિત કરવા પડશે ?
24. માધ્યમિક તથા ઉચ્ચ માધ્યમિક શાળાઓ તાલીમાર્થીઓને તેમના પાઠો આપવા લાંબા સમય શાળામાં રોકવાની મંજૂરી આપશે ?
25. શાળાઓના શિક્ષકો પોતાનું નિરીક્ષણ તાલીમાર્થીઓને કરવા સંમતિ આપશે ?

8. નિષ્કર્ષ

બી.એડ્. મહાવિદ્યાલયના તાલીમાર્થીઓના ઉપરોક્ત અભીપ્રયાવલી ને આધારે મત જાણવામાં આવ્યા. મોટાભાગના તાલીમાર્થીઓનો મત આવો રહ્યો કે ઈન્ટર્નશીપનો સમયગાળો બિનજરૂરી વધારી દેવામાં આવ્યો છે જે સમયની વ્યર્થતા છે. કેટલીકવાર તાલીમાર્થીઓને તેમના ફાળવેલ પાઠ ઉપરાંત શાળાના શિક્ષકો દ્વારા શૈક્ષણિક કાર્યમાં જોડવામાં આવે છે. આયોજન વગર આરીતે તેમને શૈક્ષણિક કાર્ય મા જોડી રૂઢિગત શિક્ષણ ની પ્રણાલી ઉભી કરાય છે જે (તાલીમાર્થીઓ) નવોદિત શિક્ષકો માટે પડકાર સાબિત થાય તેમ છે કારણકે શાળાના શિક્ષકો તાલીમાર્થીઓના આવવાથી પોતાની ફરજમાંથી મુક્તિ મળી હોય તેવો વ્યવહાર કરતા જોવા મળે છે જે સરાહનીય નથી.

સંદર્ભ

૧ [] [] (2014) ના નિર્દેશાનુસાર તૈયાર કરેલ અભ્યાસક્રમ ૨ ઈન્ટર્નશીપ મોડ્યુલ (2013) [] [] [].